

Ontwikkelingen in de economische zelfstandigheid van vrouwen

Marion van den Brakel

Vrouwen zijn steeds vaker economisch zelfstandig. Het aandeel vrouwen van 15 tot 65 jaar dat met werken minstens het bijstandsniveau van een alleenstaande verdient, is in de periode 2000–2008 gestegen van 39 naar 46 procent. Het aandeel economische zelfstandige mannen bleef in deze periode op 70 procent steken. Het verschil tussen vrouwen en mannen is daarmee kleiner geworden.

Dat geldt echter niet voor de kloof in het inkomensniveau tussen de economisch zelfstandige vrouwen en mannen. In 2008 waren de inkomsten uit betaald werk bij de vrouwen gemiddeld 2,4 keer hoger dan het bijstandsniveau van een alleenstaande. Bij de mannen was dat bijna 4 keer. Dit verschil is sinds 2000 constant.

Het onderscheid tussen mannen en vrouwen in de mate van economische zelfstandigheid neemt vooral toe vanaf 30 jaar, de leeftijd waarop veel vrouwen minder gaan werken door de komst van kinderen. Vanaf 55 jaar neemt het verschil tussen mannen en vrouwen weer wat af.

1. Inleiding

Het verhogen van de arbeidsparticipatie en daarmee het stimuleren van een eigen inkomensverwerving van vrouwen is al jaren een van de voornaamste doelstellingen van het Emancipatiebeleid (Tweede Kamer, 2007/2008). Naast het belang dat de overheid hecht aan een zelfstandig bestaan (een baan en eigen inkomen) voor vrouwen, is ook de arbeidskracht van deze groep steeds meer nodig om de economische effecten van de vergrijzing van de samenleving op te vangen. Niet alleen zouden er daartoe meer vrouwen de arbeidsmarkt moeten betreden, ook het aantal uren dat vrouwen werken zou omhoog moeten.

Het streven naar een hogere arbeidsparticipatie van vrouwen in zowel personen als uren hangt sterk samen met het willen bereiken van een grotere mate van economische zelfstandigheid voor deze groep. Iemand wordt economisch zelfstandig genoemd als de persoonlijke inkomsten uit arbeid of eigen onderneming minimaal 70 procent van het netto minimumloon bedragen. Dat is het bijstandsniveau van een alleenstaande. Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) heeft als doel dat in 2010 minstens 60 procent van de vrouwen economisch zelfstandig is. Voor de mate waarin zij economisch zelfstandig moeten zijn, ofwel hoeveel hun inkomsten boven de bijstand moeten uitkomen, bestaat net als voor de wekelijkse arbeidsduur echter (nog) geen concrete streefwaarde.

In dit artikel wordt op basis van het Inkomenspanelonderzoek het niveau van economische zelfstandigheid van vrouwen vergeleken met dat van mannen. Hoeveel minder economisch zelfstandig zijn vrouwen ten opzichte van mannen? Is het verschil tussen vrouwen en mannen veranderd vanaf 2000? En klimmen vrouwen en mannen evenveel op de ladder van economische zelfstandigheid?

2. Trends in economische zelfstandigheid

Steeds meer vrouwen economisch zelfstandig

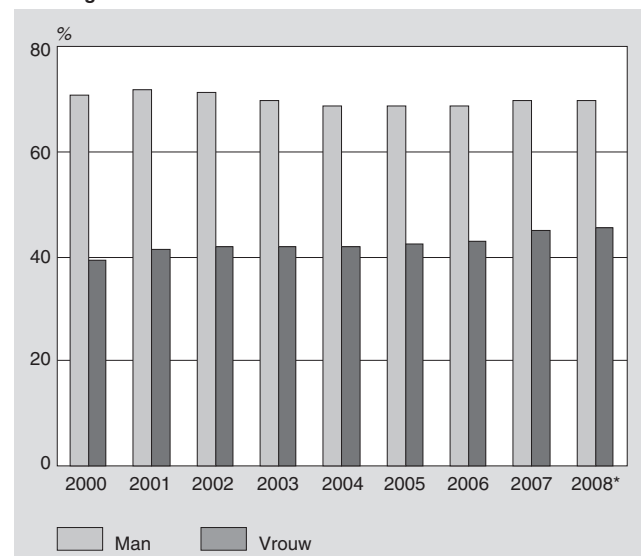
Het aandeel economisch zelfstandige vrouwen nam tussen 2000 en 2008 toe van 39 procent naar 46 procent. Bij mannen bleef het aandeel schommelen rond de 70 procent. De kloof tussen mannen en vrouwen is in deze periode dus aanmerkelijk kleiner geworden.

Het verschil in het aandeel economische zelfstandigen bij mannen en vrouwen komt deels doordat veel vrouwen na de komst van kinderen korter gaan werken en soms zelfs stoppen met werken, terwijl maar heel weinig mannen dat doen. Het verschil is echter kleiner geworden, doordat deze rolpatronen veranderen. Vrouwen melden zich steeds vaker op de arbeidsmarkt. Gesteund door het gunstige economische tij, kwamen vooral in 2006 en 2007 meer vrouwen aan het werk (Beckers, Hermans en Portegijs, 2009). Ook gaan steeds minder vrouwen korter werken na de geboorte van hun eerste kind (Leufkens, 2009).

Economische zelfstandigheid

Iemand is economisch zelfstandig wanneer zijn of haar inkomsten uit betaald werk (arbeid of eigen onderneming) meer dan 70 procent van het nettominimumloon bedragen. Dit is het bijstandsniveau van een alleenstaande. In 2008 lag de grens voor economische zelfstandigheid op 834 euro per maand. Uitkeringen, huurtoeslag, kinderbijslag, ontvangen partneralimentatie en inkomsten uit vermogen dragen niet bij tot economische zelfstandigheid. De meting van economische zelfstandigheid wordt beperkt tot personen van 15 tot 65 jaar.

1. Aandeel economisch zelfstandigen, personen van 15 tot 65 jaar, naar geslacht

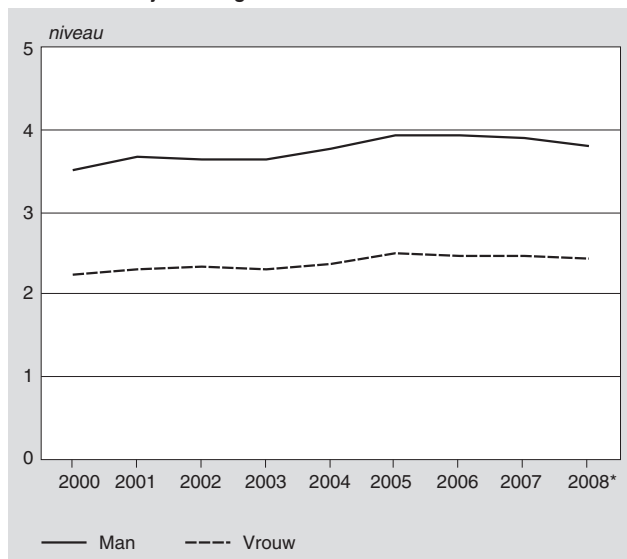
Man-vrouwverschil in mate van economische zelfstandigheid onveranderd

Niet iedereen is in dezelfde mate economisch zelfstandig: bij de een steekt het inkomen uit betaald werk verder boven het bijstandsniveau uit dan bij de ander. Hoe is het nu gesteld met de mate van zelfstandigheid bij vrouwen vergeleken met mannen? Het blijkt dat het niveau van economische zelfstandigheid in de periode 2000–2008 zowel bij mannen als vrouwen is toegenomen. Deze, weliswaar lichte, groei was voor mannen en vrouwen vergelijkbaar en vond voor beide groepen plaats tussen 2003 en 2005. Oorzaak was niet zozeer een toegenomen inkomstenniveau van werkende mannen en vrouwen, maar veeleer een in die periode minder harde stijging van het bijstandsniveau van een alleenstaande dan in de jaren ervoor en erna. Vrouwen zijn niettemin in veel mindere mate economisch zelfstandig dan mannen. In 2008 bedroegen de inkomsten uit betaald werk van vrouwen die economisch zelfstandig waren gemiddeld 2,4 maal het bijstandsniveau van een alleenstaande. Bij de economisch zelfstandige mannen was dat 3,8, ruim anderhalf keer zo groot. Het sekseverschil was gedurende de hele periode 2000–2008 constant.

Niveau (mate) van economische zelfstandigheid

Het niveau van of de mate waarin iemand economisch zelfstandig is wordt weergegeven door de verhouding van zijn of haar inkomsten uit betaald werk (arbeid of eigen onderneming) en het bijstandsniveau van een alleenstaande. Een verhouding gelijk aan 3 geeft dus aan dat iemand driemaal het bijstandsniveau van een alleenstaande verdient. De mate van economische zelfstandigheid wordt hier alleen berekend voor economisch zelfstandige personen van 15 tot 65 jaar.

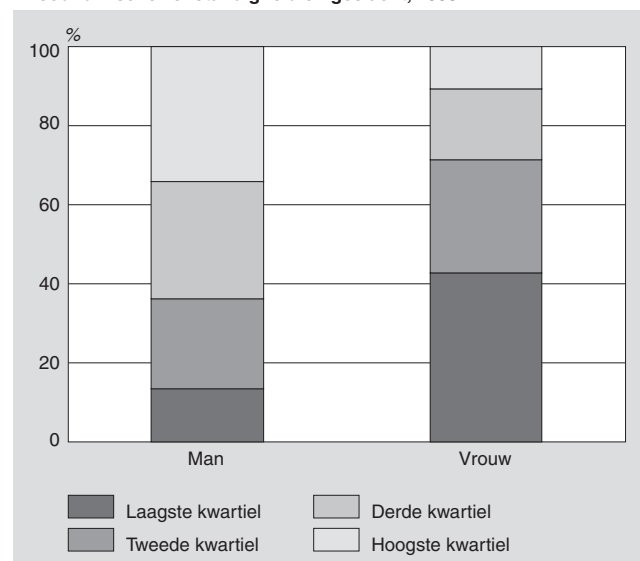
2. Niveau economische zelfstandigheid bij economisch zelfstandigen van 15 tot 65 jaar naar geslacht

Vrouwen vaak laag op de ladder van economische zelfstandigheid

Het verschil tussen mannen en vrouwen is ook duidelijk te zien aan de 'ladder van economische zelfstandigheid'. Vrouwen bevinden zich veel vaker dan mannen laag op deze ladder. Zo behoren drie op de acht vrouwen tot de laagste 25%-groep van economische zelfstandigheid.¹⁾ Bij mannen is dat slechts een op de acht. Ook is maar 11 procent van de vrouwen in de hoogste 25%-groep te vinden, tegenover 34 procent van de mannen. Dit laatste ondersteunt deels het feit dat er sprake is van een ondervertegenwoordiging van vrouwen in hogere posities (Mereus, Hermans en Beckers e.a., 2009).

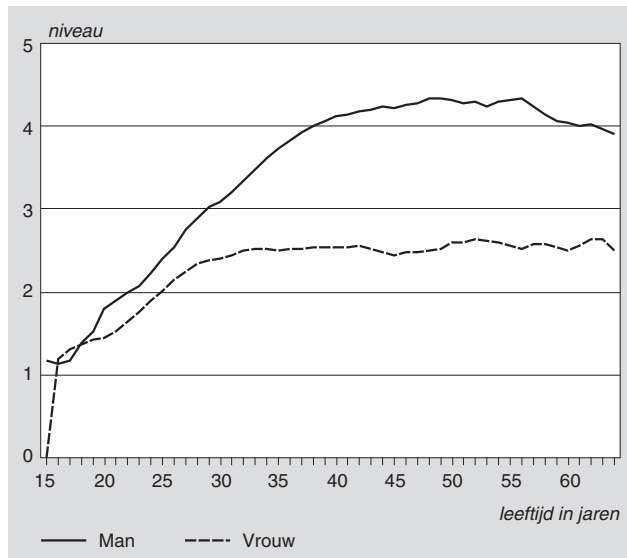
3. Economisch zelfstandigen van 15 tot 65 jaar naar 25%-groepen van economische zelfstandigheid en geslacht, 2008*

Groei mate van economische zelfstandigheid stopt bij vrouwen op hun 30ste

De levensfase van mensen is een belangrijke bepalende factor voor de mate waarin zij economisch zelfstandig zijn. Het niveau van economische zelfstandigheid groeit bij vrouwen het snelst tot circa 30 jaar, de leeftijd waarop veel vrouwen kinderen krijgen. Daarna blijft de verhouding tussen inkomsten uit betaald werk en het bijstandsniveau van een alleenstaande vrijwel stabiel. Bij mannen neemt de mate van economische zelfstandigheid sterk toe tot hun veertigste. Ook daarna is er nog sprake van enige groei, maar na het 55e levensjaar neemt het niveau van economische zelfstandigheid rap af. Vanaf die leeftijd gaan vooral mannen meer in deeltijd werken, bijvoorbeeld door gebruik te maken van leeftijdgebonden regelingen die zich ondermeer richten op vermindering van de wekelijkse arbeidsduur. Hierdoor neemt het inkomen af en bijgevolg ook het gemiddelde niveau van economische zelfstandigheid. In de leeftijdsgroep vanaf 55 jaar is ook het aandeel economisch zelfstandigen beduidend lager dan onder jongere mensen (tabel 1).

4. Niveau economische zelfstandigheid bij economisch zelfstandigen van 15 tot 65 jaar naar geslacht en leeftijd, 2008*

Alleenstaande moeders economisch zelfstandiger naarmate de kinderen ouder worden

Naast leeftijd is ook de samenstelling van het huishouden van invloed op de economische zelfstandigheid. Zo neemt bijvoorbeeld onder alleenstaande moeders het aandeel economisch zelfstandigen toe naarmate het jongste kind ouder wordt, evenals de mate van economische zelfstandigheid. Dat geldt echter niet voor samenwonende of gehuwde moeders (zie ook tabel 2). Evenzo neemt de gemiddelde wekelijkse arbeidsduur van alleenstaande moeders toe naarmate het jongste kind ouder wordt, terwijl samenwonende of gehuwde moeder moeders vaak niet geneigd zijn hun arbeidsduur dan te veranderen (Beckers e.a. 2009, Portegijs en Keuzenkamp 2008).

Alleenstaande mannen hebben een lager niveau van economische zelfstandigheid dan de gemiddelde man, bij vrouwen geldt het omgekeerde. Bij mannen geeft de doorslag dat zich onder hen veel jongeren bevinden, die nog relatief lage inkomsten uit arbeid of eigen onderneming hebben. Bij alleenstaande vrouwen weegt juist de relatief hoge wekelijkse arbeidsduur het zwaarst. Dit laatste verklaart ook

Staat 1
Niveau economische zelfstandigheid bij economisch zelfstandigen van 15 tot 65 jaar naar huishoudtype en geslacht ¹⁾, 2008*

	Man	Vrouw
Totaal ¹⁾	3,9	2,5
Eenpersoonshuishouden	3,3	2,7
Meerpersoonshuishouden	4,1	2,4
(echt)paar, zonder kinderen	3,8	2,6
(echt)paar, uitsluitend minderjarige kinderen	4,3	2,3
jongste kind 0– 5 jaar	4,1	2,4
jongste kind 6–11 jaar	4,6	2,3
jongste kind 12–17 jaar	4,6	2,3
(echt)paar, minstens één meerderjarig kind	4,3	2,3
eenoudergezin, uitsluitend minderjarige kinderen	4,2	2,3
jongste kind 0– 5 jaar	4,8	2,3
jongste kind 6–11 jaar	4,2	2,2
jongste kind 12–17 jaar	4,0	2,5
eenoudergezin, minstens één meerderjarig kind	3,8	2,4
overig meerpersoonshuishouden	3,5	2,3

¹⁾ Alleen personen uit de huishoudenskern, dat wil zeggen de hoofdkostwinner en zijn/haar eventuele partner, zijn opgenomen.

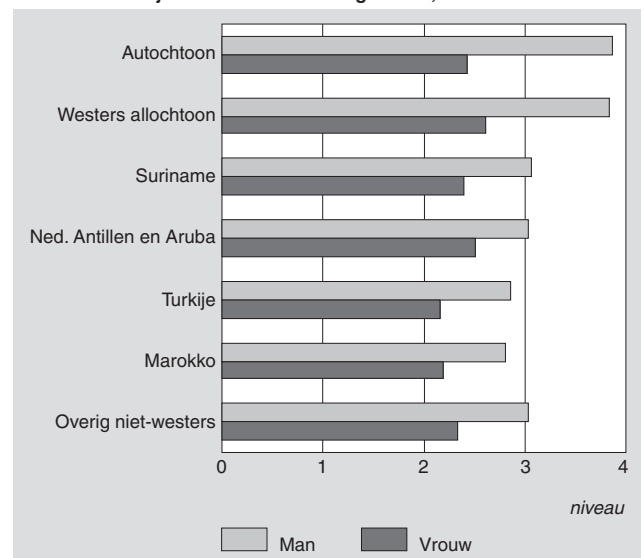
waarom bij alleenstaanden het minste verschil tussen mannen en vrouwen bestaat in de mate van economische zelfstandigheid.

Sekseverschil in niveau economische zelfstandigheid het kleinst bij niet-westerse allochtonen

Zowel bij autochtone als bij allochtone economisch zelfstandigen bestaan forse sekseverschillen in de verhouding tussen inkomsten uit betaald werk en het bijstandsniveau. De verschillen bij autochtonen en westerse allochtonen zijn echter groter dan bij niet-westerse allochtonen. Wel is deze laatste groep beduidend minder vaak economisch zelfstandig (tabel 3). Dat geldt vooral voor Turkse, Marokkaanse en de overige niet-westerse vrouwen. Bij Surinaamse vrouwen en in mindere mate ook bij Antilliaanse en Arubaanse vrouwen is het procentuele verschil in economische zelfstandigheid met de mannen een flink stuk kleiner.

Dat het niveau van de economische zelfstandigheid bij niet-westerse allochtonen weinig verschilt tussen mannen en vrouwen komt doordat de wekelijkse arbeidsduur van niet-westers allochtone vrouwen gemiddeld relatief hoog is (Beckers e.a., 2009). Dit geldt wederom wat meer voor Surinaamse en Antilliaanse en Arubaanse vrouwen. Onder de niet-westers allochtone vrouwen is deze groep niet alleen het vaakst (tabel 3), maar ook het meest economisch zelfstandig. Behalve dat zij meer uren per week werken, komt dit ook doordat zij hoger opgeleid zijn dan Turkse en Marokkaanse vrouwen (Lautenbach en Otten, 2007).

5. Niveau economische zelfstandigheid bij economisch zelfstandigen van 15 tot 65 jaar naar herkomst en geslacht, 2008*

3. Mobiliteit in economische zelfstandigheid

In de vorige paragraaf stonden standcijfers en trends in economische zelfstandigheid centraal. Deze paragraaf staat in het teken van mobiliteit in economische zelfstandigheid. Worden en blijven mannen en vrouwen even vaak economisch zelfstandig? En stijgen of dalen mannen en

vrouwen evenveel op de ladder van economische zelfstandigheid? Om antwoorden op deze vragen te krijgen, vormen mensen die in 2004 tot het panel van het IPO behoorden het vertrekpunt (zie Toelichting). Van deze mensen is bekeken of zij in 2008 economisch zelfstandig waren, en zo ja, in welke mate. Economische zelfstandigheid en de mate waarin mensen dit zijn, hangt sterk samen met hun leeftijd, hun herkomst en het type huishouden waartoe zij behoren (zie paragraaf 2). Daarom zijn de resultaten van deze paragraaf gecorrigeerd voor deze kenmerken via multiële classificatieanalyse (zie Toelichting).

Mannen zijn na vier jaar vaker (nog) economische zelfstandig

Mannen weten vaker een positie van economische zelfstandigheid te behouden dan vrouwen. Van de mannen die in 2004 economische zelfstandig waren, is 93 procent dit vier jaar later nog steeds. Bij vrouwen is dat 86 procent. Ook zijn mannen die in 2004 niet economisch zelfstandig waren dit vier jaar later vaker wel dan niet economisch zelfstandige vrouwen: 33 procent tegenover 21 procent. Relatief veel niet-economisch zelfstandige vrouwen zijn moeders met jonge kinderen. Zij verkiezen vaak bewust de zorg voor hun gezin boven (het uitbreiden van) betaald werk (zie ook tabel 2).

Staat 2
Aandeel economisch zelfstandigen in 2008* naar economische zelfstandigheid in 2004 en geslacht

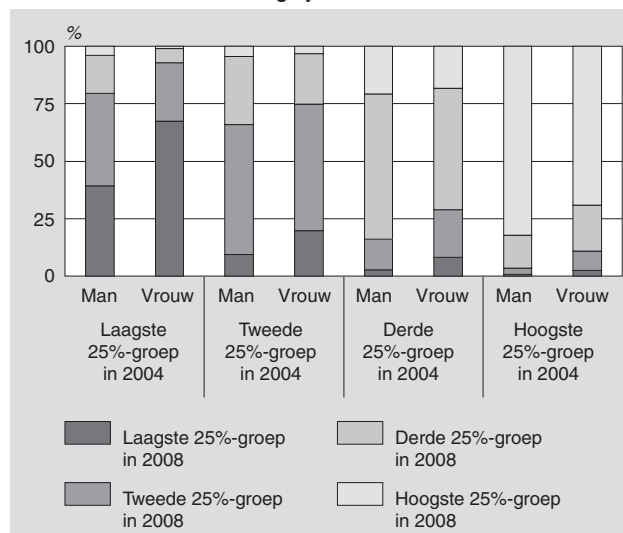
	Ongecorrigeerd		Gecorrigeerd ¹⁾	
	man	vrouw	man	vrouw
	%			
Totaal	76	50	76	50
Niet economisch zelfstandig in 2004	36	21	33	21
Economisch zelfstandig in 2004	91	86	93	86

¹⁾ Gecorrigeerd voor leeftijd, huishoudtype en herkomst.

Vrouwen tonen minder opwaartse mobiliteit

Vrouwen klimmen minder op de ladder van economische zelfstandigheid dan mannen. Dit geldt vooral voor de opwaartse mobiliteit vanuit een lager niveau van economische zelfstandigheid: voor vrouwen is die mobiliteit beduidend minder dan voor mannen. Zo stromen economisch zelfstandige vrouwen behorend tot de laagste 25%-groep van economische zelfstandigheid²⁾ in 2004 veel minder vaak door naar een hogere 25%-groep dan mannen uit de laagste 25%-groep (33 procent tegenover 61 procent). Dit duidt erop dat de carrière van mannen met nog relatief lage inkomsten uit arbeid of eigen onderneming harder groeit dan die van vrouwen. Ook vanuit de tweede 25%-groep stromen mannen in vier jaar tijd wat vaker door naar een hogere 25%-groep. Het merendeel van zowel mannen als vrouwen bevindt zich in 2008 nog steeds in de tweede 25%-groep. Vrouwen vallen wat vaker terug naar de laagste 25%-groep. Ook in de derde en in de hoogste 25%-groep is de neerwaartse mobiliteit in economische zelfstandigheid van vrouwen groter dan van mannen.

6. Aandeel in 25%-groepen van niveau economische zelfstandigheid in 2008* naar 25%-groepen in 2004, personen die zowel in 2004 als 2008 economisch zelfstandig zijn

4. Dynamiek in economische zelfstandigheid

Van jaar op jaar verandert de mate waarin mensen economisch zelfstandig zijn voor werkende mannen en vrouwen ongeveer evenveel. De enorme toename van ongeveer 10 procent in 2001 had te maken met de herziening in het belastingstelsel, die voor veel mensen een vooruitgang inhield. De toename in 2005 was het gevolg van een relatief kleine stijging in het bijstandsniveau van een alleenstaande (zie ook paragraaf 2). In 2007 gingen vrouwen er qua inkomsten uit arbeid of eigen onderneming gemiddeld meer op vooruit dan mannen. Evenzo nam de gemiddelde arbeidsduur van vrouwen na 2005 toe, terwijl die van mannen vrijwel gelijk bleef (Beckers e.a., 2009). In 2008 was er voor zowel mannen als vrouwen sprake van een achteruitgang in economische zelfstandigheid.

Ontwikkeling niveau van economische zelfstandigheid

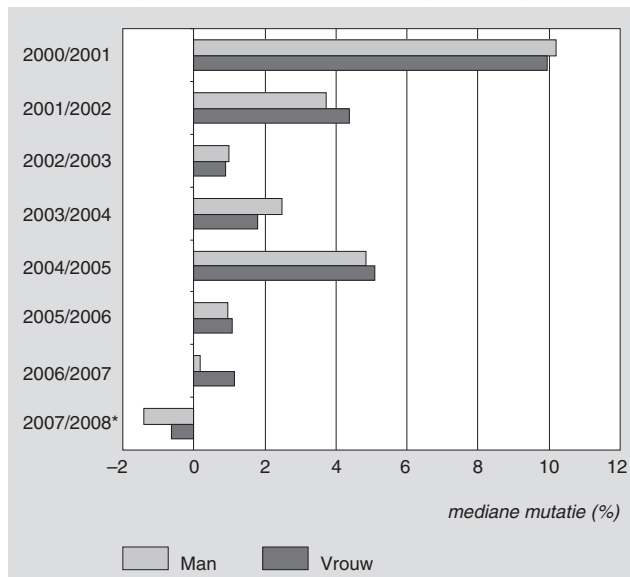
De mutatie in economische zelfstandigheid is de procentuele verandering tussen twee jaren in de verhouding tussen inkomsten uit arbeid of eigen onderneming en het bijstandsniveau van een alleenstaande. Het gaat hier om de mediane³⁾ mutatie in economische zelfstandigheid. Dit is de middelste van de naar grootte gerangschikte verandering in economische zelfstandigheid van personen. Precies de helft van de populatie ondervindt een lagere of even grote verandering.

5. Conclusies

De overheid tracht in haar emancipatiebeleid op diverse manieren meer vrouwen (meer) aan het werk te krijgen. Zo moeten diverse belastingmaatregelen in de inkomstenbelasting, vooral aan de onderkant van de arbeidsmarkt, ervoor zorgen dat werken loont. Ook zet de overheid in op het verbeteren van de combinatie van arbeid en zorg, door bij-

7. Ontwikkeling niveau economische zelfstandigheid naar geslacht

voorbeeld uitbreiding van het ouderschapsverlof en betaalbare en beschikbare kinderopvang. Daarnaast mikt de overheid op een betere verdeling van vrouwelijk en mannelijk talent over verschillende posities, functies en inkomens. Meer vrouwen in topposities, minder beroepenscheiding en minder beloningsverschillen zijn de streefdoelen.

In de Emancipatiemonitor 2008 werd geconcludeerd dat de instrumenten die de overheid in haar emancipatiebeleid hanteert om de arbeidsparticipatie en economische zelfstandigheid van vrouwen te verhogen, tot nog toe onvoldoende vruchten afwerpen. Zo zullen bijvoorbeeld de streefcijfers voor de nettoarbeidsparticipatie van vrouwen (65 procent in 2010) en het aandeel economisch zelfstandige vrouwen (60 procent in 2010) niet worden gehaald (Merens, 2009). Vooral de niet-westerse vrouwen, anders dan van Surinaamse of Antilliaanse afkomst, blijven hier fors achterlopen. Toch is in het geheel het aandeel economisch zelfstandige vrouwen duidelijk gegroeid vanaf 2000 en is de verwachting dat dit aandeel de komende jaren nog flink toe gaat nemen. De oudere niet-werkzame vrouwen in de bevolking zullen immers steeds meer vervangen worden door jongere generaties werkende vrouwen (Ottens en Siermann, 2009).

Wat betreft de mate waarin vrouwen economisch zelfstandig zijn, is het emancipatiebeleid tot dusver minder effectief. Zo zijn mannen in beduidend hogere mate economisch zelfstandig dan vrouwen. In 2008 waren de inkomsten uit arbeid of eigen onderneming van mannen gemiddeld bijna 4 keer hoger dan het bijstandsniveau van een alleenstaande. Bij vrouwen was dat maar 2,4 keer. Deze kloof tussen mannen en vrouwen is vanaf 2000 vrijwel niet veranderd. Ook slaagden niet-economisch zelfstandige vrouwen er tussen 2004 en 2008 minder vaak in economisch zelfstandig te worden dan niet-economisch zelfstandige mannen. Bovendien klommen mannen in die periode harder op de ladder van economische zelfstandigheid dan vrouwen, vooral vanuit de laagste niveaus van economische zelfstandigheid. Mannen met – ten opzichte van het bijstandsniveau – relatief lage inkomsten uit arbeid of eigen onderneming maken kennelijk sneller carrière dan vrouwen. Wel

profiteerden vrouwen meer van de economische vooruitgang in 2006 en 2007.

Het sekseverschil in niveau van economische zelfstandigheid neemt flink toe vanaf de leeftijd van 30 jaar, de leeftijd waarop veel vrouwen minder gaan werken door de komst van kinderen. Zolang hun kinderen minderjarig zijn, passen werkende gehuwde moeders hun arbeidsduur zelden aan waardoor zij ook nauwelijks economisch zelfstandiger worden. Pas vanaf 55 jaar neemt het verschil tussen mannen en vrouwen weer wat af, doordat vooral mannen dan minder uren gaan werken. Tussen mannen en vrouwen van niet-westerse afkomst bestaat het minste verschil in de mate waarin zij economisch zelfstandig zijn. Dit komt doordat niet-westerse allochtone vrouwen, hoewel hun arbeidsparticipatie flink lager is dan die van autochtone vrouwen, een relatief hoge wekelijkse arbeidsduur hebben.

Toelichting

Inkomenspanelonderzoek

De resultaten van dit artikel zijn gebaseerd op gegevens uit het Inkomenspanelonderzoek (IPO). Het IPO is een panel(steekproef)onderzoek dat een beeld geeft van de samenstelling en verdeling van het inkomen van personen en huishoudens in Nederland. De inkomensgegevens zijn voornamelijk afkomstig van de belasting- en toeslagenadministratie van de Belastingdienst. Deze zijn aangevuld met gegevens over huurtoeslag, studiefinanciering en tegemoetkoming in de schoolkosten. Kinderbijslag wordt toegerekend op basis van de samenstelling van het huishouden. Het CBS publiceert jaarlijks inkomenscijfers op basis van het IPO, waarbij zowel personen als huishoudens als inkomenseenheden dienen.

Het IPO-panel bestaat sinds 1989. Jaarlijks vindt een opschooning van het panel plaats door via bijtrekking uit nuljarigen en immigranten te compenseren voor overledenen en emigranten. Het IPO-panel bestond in 2008 uit circa 90 duizend personen. Samen met hun huishoudleden vormen zij de totale jaarlijkse IPO-steekproef, die in 2008 uit circa 260 duizend personen bestond. De uitkomsten van paragraaf 2 van dit artikel zijn samengesteld op basis van de gehele jaarlijkse IPO-steekproeven (leden van het panel en hun huishoudleden). In de paragrafen 3 en 4 is uitgegaan van alleen het panel van een jaar (bijvoorbeeld 2004), waaraan de gegevens over economische zelfstandigheid van een volgend jaar (bijvoorbeeld 2008) gekoppeld zijn. Personen in tehuizen of inrichtingen zijn in dit artikel buiten beschouwing gelaten.

Multipel classificatieanalyse (mca)

Mca kan opgevat worden als een speciale vorm van regressieanalyse waarin de categoriale onafhankelijke variabelen getransformeerd zijn tot variabelen met twee categorieën (dummy's). De regressiecoëfficiënten zijn zodanig lineair getransformeerd dat ze het verschil tussen het (gecorrigeerde) groepsgemiddelde en het algemene gemiddelde weergeven (Lolle, 2007). De mca-analyse geeft zowel de

ongecorrigeerde als de voor controlekenmerken gecorrigeerde groepsgegevens. Zo'n groepsgegevens is dan bijvoorbeeld het percentage economisch zelfstandigen in 2008 onder de vrouwen die niet economisch zelfstandig waren in 2004. Zulke percentages worden telkens zowel ongecorrigeerd als gecorrigeerd voor de controlekenmerken leeftijd, huishoudtype en herkomst gepresenteerd.

Reguliere, kleinste kwadratenregressie wijst uit dat er eerste-orde interactie-effecten bestaan tussen (het niveau van) economische zelfstandigheid in 2004 en de controlekenmerken (leeftijd, herkomst en huishoudtype). Strikt genomen moeten de percentages daarom gepresenteerd worden voor de afzonderlijke categorieën van elk van de controlekenmerken. Omwille van de overzichtelijkheid is hier in de hoofdttekst echter van afgeweken: de strekking van de conclusies verandert namelijk niet. Omdat de eerste-orde interactie-effecten voor leeftijd en huishoudtype het sterkst zijn, zijn de tabellen 4 en 5 de resultaten naar deze controlekenmerken apart opgenomen.

Literatuur

Beckers, I., B. Hermans en W. Portegijs (2009). Betaalde arbeid. In: A. Merens en B. Hermans, red., *Emancipatiemonitor 2008* (p.77–114). Den Haag: Sociaal en Cultureel Plan Bureau/Centraal Bureau voor de Statistiek.

Lautenbach, H. en F. Otten (2007). Inkomen allochtonen blijft achter door lagere opleiding. *Socialeconomische trends*, 2007/2, 7–11.

Leufkens, K. (2009, 31 augustus). Steeds minder vrouwen gaan korter werken na geboorte eerste kind. *CBS-webmagazine*.

Lolle, H. (2007, september). Multiple Classification Analysis (MCA). An, unfortunately, nearly forgotten method for doing linear regression with categorical variables. ECPR Conference Paper, Pisa.

Merens, A. (2009). Epiloog. In: A. Merens en B. Hermans, red., *Emancipatiemonitor 2008* (p. 275–286). Den Haag: Sociaal en Cultureel Plan Bureau/Centraal Bureau voor de Statistiek.

Merens, A., B. Hermans en I. Beckers (2009). Politieke en maatschappelijke besluitvorming. In: A. Merens en B. Hermans, red., *Emancipatiemonitor 2008* (p. 193–219). Den Haag: Sociaal en Cultureel Plan Bureau/Centraal Bureau voor de Statistiek.

Otten, F. en C. Siermann (2009, 14 oktober). Vrouwen motor achter groeiende arbeidsdeelname ouderen. *CBS-webmagazine*.

Portegijs, W. en S. Keuzenkamp, red. (2008). *Nederland deeltijdland. Vrouwen en deeltijdwerk*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Tweede Kamer (2007/2008). *Meer kansen voor vrouwen. Emancipatiebeleid 2008–2011*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2007/2008, 30420, nr. 50.

Noten in de tekst

- 1) Een indeling van economisch zelfstandigen in 25%-groepen ontstaat door deze mensen olopend naar niveau van economische zelfstandigheid te ordenen en ze vervolgens in vier groepen van gelijke omvang in te delen. De 25 procent personen met de laagste niveaus van economische zelfstandigheid worden hier aangeduid als de laagste 25%-groep, de 25 procent personen met de hoogste niveaus van economische zelfstandigheid als de hoogste 25%-groep.
- 2) Om veranderingen in het niveau van economische zelfstandigheid te onderzoeken, zijn de mensen die zowel in 2004 als in 2008 economisch zelfstandig waren ingedeeld in 25%-groepen in 2004 respectievelijk 2008.
- 3) Met de keus van de mediaan wordt bereikt, dat positieve en negatieve uitschieters nauwelijks invloed hebben op de uitkomst.

Tabel 1
Aandeel economische zelfstandigen, personen van 15 tot 65 jaar, naar leeftijd en geslacht, 2008*

	Totaal	Man	Vrouw
	%		
Totaal	58	69	46
15 tot 25 jaar	20	23	17
25 tot 35 jaar	75	83	67
35 tot 45 jaar	73	88	58
45 tot 55 jaar	70	85	54
55 tot 65 jaar	44	61	28

Tabel 2
Aandeel economische zelfstandigen, personen van 15 tot 65 jaar, naar huishoudtype en geslacht ¹⁾, 2008*

	Man	Vrouw
	%	
Totaal ¹⁾	79	51
Eenpersoonshuishouden	64	51
Meerpersoonshuishouden	83	50
(echt)paar, zonder kinderen	74	49
(echt)paar, uitsluitend minderjarige kinderen	92	54
jongste kind 0–5 jaar	92	57
jongste kind 6–11 jaar	92	50
jongste kind 12–17 jaar	89	54
(echt)paar, minstens één meerderjarig kind	85	45
eenoudergezin, uitsluitend minderjarige kinderen	77	51
jongste kind 0–5 jaar	77	44
jongste kind 6–11 jaar	79	51
jongste kind 12–17 jaar	75	59
eenoudergezin, minstens één meerderjarig kind	76	53
overig meerpersoonshuishouden	81	50

¹⁾ Alleen personen uit de huishoudens kern, dat wil zeggen de hoofdkostwinner en zijn/haar eventuele partner, zijn opgenomen.

Tabel 3
Aandeel economische zelfstandigen, personen van 15 tot 65 jaar, naar herkomst en geslacht, 2008*

	Totaal	Man	Vrouw
	%		
Autochtoon	60	72	48
Westers allochtoon	54	65	44
Niet-westerse allochtoon	42	53	31
Suriname	55	59	51
Ned. Antillen en Aruba	48	56	40
Turkije	39	55	22
Marokko	36	48	24
overig niet-westers	38	49	26

Tabel 4
Aandeel economisch zelfstandigen in 2008* naar leeftijd, economische zelfstandigheid in 2004 en geslacht

	Ongecorrigeerd		Gecorrigeerd ¹⁾	
	man	vrouw	man	vrouw
	%			
15 tot 35 jaar	67	55	69	53
niet economisch zelfstandig in 2004	44	35	47	36
economisch zelfstandig in 2004	95	87	92	84
35 tot 55 jaar	90	58	89	59
niet economisch zelfstandig in 2004	43	22	44	23
economisch zelfstandig in 2004	96	89	96	88
55 tot 65 jaar	74	42	74	43
niet economisch zelfstandig in 2004	18	10	20	11
economisch zelfstandig in 2004	87	84	86	84

¹⁾ Gecorrigeerd voor huishoudtype en herkomst.

Tabel 5
Aandeel economisch zelfstandigen in 2008* naar huishoudtype, economische zelfstandigheid in 2004 en geslacht

	Ongecorrigeerd		Gecorrigeerd ¹⁾	
	man	vrouw	man	vrouw
	%			
Alleenstaand	66	52	66	52
niet economisch zelfstandig in 2004	31	21	28	20
economisch zelfstandig in 2004	89	89	90	91
Paar zonder kinderen	74	49	75	49
niet economisch zelfstandig in 2004	37	20	35	22
economisch zelfstandig in 2004	85	85	86	82
Paar met kinderen	83	50	83	51
niet economisch zelfstandig in 2004	40	20	39	20
economisch zelfstandig in 2004	96	86	96	86
Eenoudergezin	58	50	59	50
niet economisch zelfstandig in 2004	29	25	28	26
economisch zelfstandig in 2004	89	88	88	88
Overig	70	46	70	46
niet economisch zelfstandig in 2004	38	24	36	23
economisch zelfstandig in 2004	89	84	90	85

¹⁾ Gecorrigeerd voor leeftijd en herkomst.